

Література:

1. Кузнецов С. О. Морське право : підручн. С. О. Кузнецов, Т. В. Аверочкина. Одеса : Фенікс, 2011. 382 с.
2. Кузніченко С.О. Деякі особливості національних стратегій морської безпеки. Maritime security of the baltic-black sea region: challenges and threats. 2022. С. 18.
3. Про затвердження Положення про систему управління безпекою судноплавства на морському і річковому транспорті. Міністерство транспорту України. Наказ № 904 від 20.11.2003 р. (редакція від 11.09.2018 р.): <http://www.zakon.rada.gov.ua>
4. Про Міжнародну морську організацію. Посольство України у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії: <https://uk.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/3355-ukraine-and-imo/3354-about-imo>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-527-3-15>

FEATURES OF THE FUNCTIONING OF MARINE SEARCH AND RESCUE SERVICES UNDER THE CONDITIONS OF THE STATE OF WAR

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОРСЬКИХ ПОШУКОВО-РЯТУВАЛЬНИХ СЛУЖБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Tryhub Serhii Mykolayovych
*doctor of philosophy,
teacher of the department
operative and investigative activities
of educational and scientific
institute for training specialists for units
criminal police of the National Police
of Ukraine,
Odesa State University
of Internal Affairs,
Odesa, Ukraine*

Тригуб Сергій Миколайович
*доктор філософії, викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
навчально-наукового інституту
підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Національної поліції України
Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Suchov Ilya Kyrylovych
*cadet of the educational and scientific
institute for the training of specialists
for the criminal police units of the
National Police of Ukraine Odesa State
University of Internal Affairs
Odesa, Ukraina*

Сичов Ілля Кирилович
*курсант навчально-наукового інституту
підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції Національної поліції
України Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Функціонування морських пошуково-рятувальних служб є критично важливим елементом забезпечення безпеки на морі. Вони відповідають за оперативне реагування на надзвичайні ситуації, що виникають на воді, включаючи аварії, затоплення, зіткнення суден та інші події, що

58

загрожують життю людей. Завдання таких служб включають організацію та проведення пошукових та рятувальних операцій, надання першої допомоги потерпілим, а також координацію дій з іншими державними та міжнародними структурами.

Функціонування морських пошуково-рятувальних служб є основою забезпечення безпеки на морі, адже кожна рятувальна операція може стати критичною для порятунку життя людей. МПРС здійснюють пошук і рятування постраждалих у морських та прибережних зонах, забезпечують швидке реагування на аварії, зіткнення суден, затоплення, а також на випадки втрачених суден чи осіб. Ці служби координуються на національному та міжнародному рівнях, і часто співпрацюють з іншими державними, гуманітарними та рятувальними організаціями для максимізації ефективності операцій. Вони також виконують функції моніторингу та оцінки ситуацій, що дозволяє оперативно реагувати на зміни в умовах надзвичайних ситуацій [3].

Основними завданнями морських пошуково-рятувальних служб є швидке локалізування та оцінка ситуації після аварії, організація рятувальних робіт, надання медичної допомоги потерпілим та доставка їх до найближчого медичного закладу. Вони використовують сучасні технології для моніторингу ситуацій на морі, такі як системи супутникового спостереження, автоматизовані платформи пошуку, безпілотні апарати та сучасні засоби зв'язку. Одним із ключових аспектів є наявність мобільних рятувальних одиниць, оснащених відповідними засобами для порятунку людей, таких як рятувальні катери, вертольоти, медичні установки та інші спеціалізовані засоби [1, с.87].

Для ефективного функціонування морських пошуково-рятувальних служб важливим є високий рівень підготовки персоналу, який повинен бути готовий до дій у будь-яких умовах. Постійне навчання, тренування та вдосконалення технічного оснащення є необхідними для підтримки здатності служб до швидкої та ефективної роботи. Кожна морська рятувальна операція вимагає чіткої координації між різними службами, а також між державами у випадках міжнародних рятувальних операцій, що робить систему пошуково-рятувальних служб надзвичайно складною і важливою для безпеки мореплавства та життя на морі [2, с. 162].

Особливості функціонування морських пошуково-рятувальних служб в умовах воєнного стану в Україні визначаються специфічними умовами, що виникають через загрозу військових дій, руйнування інфраструктури та порушення стабільної роботи цивільних служб. Під час воєнного стану основним завданням МПРС є забезпечення оперативного реагування на надзвичайні ситуації, зокрема на морі, з урахуванням підвищеної небезпеки, військових конфліктів та диверсій.

Це включає не тільки рятування цивільних осіб, але й надання допомоги військовим підрозділам у разі необхідності. Важливим аспектом є оперативна і чітка координація з іншими державними структурами, включаючи Міністерство оборони, Державну службу з надзвичайних ситуацій (ДСНС) та інші відповідні органи.

У умовах воєнного стану МПРС мають справу з численними обмеженнями, зокрема з блокуванням чи пошкодженням важливих морських шляхів, загрозою від мінування акваторій, пошкодженням портів та інфраструктури. Відсутність нормального судноплавства, зниження безпеки навігації, а також часткове обмеження доступу до морських просторів ставлять перед рятувальними службами складні виклики. Технічне оснащення, необхідне для виконання рятувальних операцій, часто потребує адаптації до умов обмежених ресурсів або знижених можливостей. Важливим є використання спеціалізованих військових та цивільних суден для виконання рятувальних місій у зонах бойових дій [5, с. 122].

Крім того, особливістю функціонування МПРС в умовах воєнного стану є збереження комунікаційної безпеки, що стає надзвичайно важливим у випадку ракетних атак або електронних атак на інфраструктуру. Системи зв'язку повинні бути захищені від можливих впливів ворога, а також мати альтернативні канали комунікації для збереження ефективності роботи служб. В умовах воєнного стану можуть бути також введені додаткові процедури для проведення рятувальних операцій, наприклад, у випадку затоплення, аварії суден, пошкодження газо- та нафтопроводів, коли потрібно враховувати також потенційні екологічні загрози [2, с. 163].

У цей період рятувальні служби повинні взаємодіяти не тільки з внутрішніми органами влади, а й з міжнародними організаціями, оскільки війна не знає кордонів і потенційно створює міжнародні кризові ситуації. Наприклад, у разі виникнення гуманітарних катастроф або нещасних випадків на морі в міжнародних водах, до операцій можуть бути залучені іноземні рятувальні команди, що вимагає узгодженої координації і злагодженості дій на рівні урядів та міжнародних організацій.

Під час воєнного стану українські морські пошуково-рятувальні служби мають змогу отримувати підтримку від міжнародних партнерів, таких як НАТО чи інші країни-партнери в рамках спільних навчань або кризових ситуацій. Така співпраця не тільки покращує технічні й організаційні аспекти рятувальних операцій, але й дає змогу вивчати новітні практики, зокрема щодо проведення операцій у зонах конфліктів. Важливою умовою для ефективного функціонування МПРС є постійне оновлення тактики та підготовки рятувальних бригад, що допомагає

зберегти високий рівень реагування навіть в умовах постійної загрози [4, с. 45].

Отже, в умовах воєнного стану функціонування морських пошуково-рятувальних служб в Україні стає особливо складним через численні загрози, зокрема військові конфлікти, пошкодження інфраструктури та блокування важливих морських шляхів. Проте ці служби зберігають свою критичну роль у порятунку життів, координуючи рятувальні операції на національному та міжнародному рівнях. Важливими аспектами є адаптація технічного оснащення до умов обмежених ресурсів, збереження комунікаційної безпеки та взаємодія з міжнародними партнерами. Врахування цих викликів, постійне вдосконалення тактики та підготовки персоналу дозволяють забезпечити ефективне реагування на надзвичайні ситуації, навіть у складних умовах війни.

Література:

1. Годованюк С.П. Моделі й методи управління пошуково-рятувальними операціями на морі в умовах невизначеності : дис. ... к.т.н.:05.13.03. Херсонська державна морська академія. Херсон, 2019. 163 с.
2. Фроде Нільсон, Мандрик Я.С., Суркова К.В. Порівняльне дослідження норвезького та українського досвіду професійної підготовки фахівців з пошуку і рятування. Науковий вісник льотної академії. Серія: Педагогічні науки. Вип.1. Кропивницький: КЛА НАУ, 2017. С. 161–167.
3. Міжнародна конвенція про пошук і рятування на морі 1979 року: Міжнародний документ від 24 квітня 1974 р. База даних «Законодавство України». URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_138.
4. Леонтьев І.Г., Балобанов О.О. Безпека, пошук, рятування на морі : правове регулювання. Одеса : ЛАТСТАР, 2016. 72 с.
5. Шемякін О.М. Міжнародне приватне морське право. Одеса : ЛАТСТАР, 2017. 272 с.